

22.5.2026

Lausuntopyyntö VN/29071/2025 annettu lausuntopalvelussa

Lausunto hallituksen esitys laiksi audiovisuaalisen tilausohjelmalveluiden investointivelvoitteesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Journalistiliitto on noin 14000 jäsenen ammattiliitto, joka edustaa laajasti media-alan ammattilaisia, jotka työskentelevät niin riippumattomissa elokuva- ja tv-tuotantoyhtiöissä, MTV:llä kuin Ylellä. Jäsenistämme elokuva- ja tv-alan riippumattomissa tuotantoyhtiöissä työskentelee noin 1000.

Journalistiliiton mielestä kotimaisten av-tuotantojen kasvuedellytyksiä tulee eri keinoin turvata ja lisätä. Näin voidaan vahvistaa alan työllisyyttä ja turvata pienen kieli- ja kulttuurialueen omaa av-tuotantoa. Audiovisuaalisten tilauspalveluiden investointivelvoite antaa mahdollisuuden velvoittaa kansainvälisiä tilausohjelmalveluita osallistumaan investoimiseen kotimaiselle av-alalle ja siksi kannatamme investointivelvoitteen käyttöönottoa.

Esityksen toteuttamismalliksi on valittu hybridimalli, jossa velvoite voidaan toteuttaa joko investointina tai maksuna. Velvoitteen määrä on 5 prosenttia tilausohjelmalvelun tarjoajan edellisen tilikauden Suomessa kertyneestä liikevaihdosta. Kannatamme molempia ratkaisuja, mutta korostamme, että prosenttiosuuden riittävyttä on seurattava tarkasti. Jos taso osoittautuu liian alhaiseksi, sitä tulee nostaa.

Esitämme luonnokseen hallituksen esitykseksi useita muutosesityksiä lakiesityksen 7 §:n.

Rahoitettavien tuotantojen edellytyksien muuttaminen

Luonnoksessa investointivelvoitteen kautta saatava tulo jaetaan valtionapuna käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan tuotantoon, jos tuotanto ja siitä syntyvä teos täyttää vähintään kolme seuraavista edellytyksistä:

- 1) teoksen käsikirjoitus tai muu kirjallinen pohja on alun perin kirjoitettu suomeksi, ruotsiksi tai saamen kieleksi;
- 2) teoksesta yli puolet on suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä;
- 3) teos liittyy kiinteästi Suomen historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan;
- 4) teoksesta yli puolet on kuvattu Suomen alueella;
- 5) teokseen ja sen tuotantoon sisältyy merkittävä suomalaisten tai Suomessa pysyvästi asuvien tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden panos ja heille maksettavien palkkojen ja palkkioiden osuus tuotannon palkkiokustannuksista on merkittävä.

Katsomme, että kohdat 1 ja 2 palvelevat samaa tarkoitusta ja ne olisi syytä yhdistää, erityisesti kun myös kohta 4 eli teoksen kuvaaminen Suomen alueella, todennäköisesti johtaa siihen, että teoksen kieli on suomi, ruotsi tai saame.

Siltasaarenkatu
18 A 7.krs.
PL 252
00531 Helsinki

Bronbergsgatan
18 A 7. vån
PB 252
00531 Helsingfors

Luonnoksessa tuodaan esille, että Norjassa neljästä kriteeristä kolmen tulee täytyä ja Norjan kriteerit ovat:

- 1) virallisen norjan kielen käyttäminen
- 2) teoksen pääteeman liittyminen Norjan historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan,
- 3) tapahtumien sijoittuminen Norjaan tai toiseen ETA-valtioon
- 4) merkittävät luovat panokset tekijöiltä, jotka asuvat Norjassa tai toisessa ETA-valtiossa.

Esitämme Norjan mallin pohjalta, että luonnoksen kriteerien kohdat 1 ja 2 yhdistetään yhdeksi kriteeriksi ja muutoksen jälkeen kolme neljästä kriteeristä tulee täytyä. Perustelemme asiaa seuraavasti.

Hallituksen esityksen valmistelussa yksi sen kriteereistä on ollut se, että *maksuvelvoitteen kautta kerättävän rahan tulisi alalle jaettavana taloudellisena tukena hyödyttää kotimaista audiovisuaalista alaa mahdollisimman monipuolisesti kulttuuripoliittiset näkökohdat ja audiovisuaalisen alan rakenne huomioon ottaen.*

Jotta maksuvelvoitteen kautta jaettava taloudellinen tuki kohdistuu mahdollisimman monipuolisesti koko alalle, mahdollisimman moni tukea saava tuotanto tulisi kuvata Suomessa paikallisten ammattilaisten voimin. Mikäli valtionavun kriteereistä ainoastaan kolmen viidestä tulee täytyä, tarkoittaa se todennäköisesti sitä, että kriteerit täyttyvät jo kolmen ensimmäisen kriteerin kautta. Koska ne ovat samansuuntaisia mahdollinen työllistävä vaikutus jää uuden valtionavun kautta olemattomaksi.

Luonnoksessa on useaan otteessa tuotu esille, että lailla on positiivisia vaikutuksia alan työllisyyteen. Tämä toteutuu kuitenkin ainoastaan silloin, mikäli tuotannot myös tehdään Suomessa ja tuotannon tekijät (muutkin kuin keskeiset taiteellisesti vastuulliset henkilöt) ovat Suomessa asuvia ammattilaisia.

Journalistiliitto selvitti jäseniensä työllisyyttä ja työttömyyttä huhtikuussa 2026. Kyselyyn vastasi noin 25 prosenttia (noin 270) riippumattomissa tuotantoyhtiöissä työskentelevistä jäsenistämme. Kysely paljasti, että työttömyys on ollut jo useamman vuoden laajaa, pitkäkestoista (työttömyyskuukausia keskimäärin 6 vuodessa) ja yli 60 % harkitsee pysyvästi alan vaihtamista. Työttömyys koskee laajasti myös yli 20 vuotta alalla olleita. Kyselyn perusteella näkymät vuodelle 2026 eivät näytä paremmalta.

Luonnoksessa on myös tunnistettu, että kotimaiset tuotannot kuvataan yhä useammin Suomen ulkopuolella av-kannustimien takia. Tämä puolestaan tarkoittaa, että merkittävä osa elokuvien ja tv-draamatuotantojen työllistävästä vaikutuksesta jää Suomen ulkopuolelle. Tämä on aiheuttanut työttömyyttä suomalaisella av-kentällä.

Ehdotuksen tavoitteena on ollut alan kasvun, kansainvälistymisen ja kilpailukyvyn parantaminen. Alan kasvu nojaa myös siihen, että meillä on Suomessa laajasti osaavia av-alan ammattilaisia, jotka saavat tehdä työtään ja kehittyä siinä. Menetämme osaavaa työvoimaa, mikäli emme saa eri keinoin tuotantoja pysymään Suomessa. Maksuvelvoitteen kautta tuleva lisäraha on yksi keino tähän.

Audiovisuaalisten tilausohjelmopalveluiden investointivelvoite ei kuitenkaan tule nostamaan laajasti av-alan työllisyyttä, ellei sen kautta tuettavia tuotantoja tehdä Suomessa paikallisella työvoimalla.

Valtionavustuksien myöntämisen edellytyksissä linjattiin, että teokseen ja sen tuotantoon sisältyy merkittävä suomalaisten tai Suomessa pysyvästi asuvien tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden panosta ja heille maksettavien palkkojen ja palkkioiden osuus tuotannon palkkiokustannuksista on merkittävä. Esityksessä merkittävän rajaksi on asetettu 50 %. Pidämme tätä linjausta hyvänä ja realistisena, joka myös huomioi kansainväliset yhteistuotannot. Haluamme kuitenkin korostaa, että prosenttiosuuden tulee olla vähintään 50 %, mielellään jopa 70 %, jotta palkka- ja palkkiokustannukset voidaan katsoa merkittäviksi.

Valtionavun kohdentaminen laajemmin av-alalle

Hallituksen lakiluonnoksessa 2 kohdan mukaan audiovisuaalisella sisällöllä tarkoitettaisiin elokuvaa, sarjaa tai dokumenttielokuvaa. Elokuva, sarja tai dokumenttiohjelma voisi olla käsikirjoitettua, juonellista, asiapohjaista tai viihteellistä, ja se olisi liikkuvan kuvan ja äänen avulla toteutettu ohjelmakokonaisuus riippumatta sen kestosta, muodosta tai rakenteesta.

Työryhmän tehtävänä ehdotuksen laatimisessa on ollut se, että maksuvelvoitteen kautta kerättävän rahan tulisi alalle jaettavana taloudellisena tukena hyödyttää kotimaista audiovisuaalista alaa *mahdollisimman monipuolisesti* kulttuuripoliittiset näkökohdat ja audiovisuaalisen alan rakenne huomioon ottaen. Myös direktiivin tavoitteena on turvata audiovisuaalisen kulttuurin monimuotoisuus. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi kuitenkin av-alaa katsotaan varsin kapeasti. Ulkopuolelle jäävät esimerkiksi mediataide, formaattien kehittäminen, sarjamuotoiset dokumentaariset televisio-ohjelmat ja animaatiosarjat.

Esitämme, että tuen jakamisessa elokuvaa, dokumenttielokuvaa ja draamasarjaa tulkitaan laajasti, jolloin mukaan mahtuvat kulttuurituotteina pidettävät esimerkiksi dokumentaariset tv-sarjat tai animaatiosarjat, sekä tarvittaessa tukea voidaan myös myöntää kulttuurituotteen kriteerit täyttävien formaatin käsikirjoittamiseen (kehittämiseen). Av-ala kehittyy jatkuvasti ja samalla syntyy uusia tapoja ja muotoja tehdä merkittävää ja kulttuurillisesti arvokasta audiovisuaalista sisältöä. Pidämme tärkeänä, että investointivelvoitteen kautta kerättävällä rahalla mahdollistetaan alan kehittäminen monipuolisesti eikä rahaa jaeta vain tietyille hyvin tarkkaan rajatuille lajityypeille.

Luonnos hallituksen esitykseksi ei ota kantaa siihen, miten valtionavustusta lopulta kohdennetaan olettaen, että hakijoita on enemmän kuin jaettavaa rahaa. Valtionavun jakamisen kohdentamisessa tulee huomioida tuotantojen monipuolisuus ja se, että tukea saavat myös yksittäiset tekijät käsikirjoitusapurahoina.

Rahoitusta myös suoraan yksittäisille tekijöille

Esityksessä sanotaan, että Suomen elokuväsäätiö voi 1 §:n tarkoituksen toteuttamiseksi hakemuksesta myöntää 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionavustusta käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan *tuotantoon*. Valtionavustusta voidaan myöntää vain tuotantoyhtiölle.

Av-alalla on tunnustettu, ettei käsikirjoittamiseen ole edelleenkaan riittävästi rahoitusta saatavilla, mikä osaltaan vaikuttaa kansainväliseen menestykseen. Yksittäiset tekijät käsikirjoituksillaan kehittävät audiovisuaalista alaa yhtä lailla kuin tuotantoyhtiöt.

Siksi emme pidä perusteltuna sitä, että valtionavustusta voivat hakea ainoastaan tuotantoyhtiöt eivätkä esimerkiksi yksittäiset tekijät teoksien käsikirjoittamiseen tai kehittämiseen. Käsikirjoitusapurahat työllistävät yksittäisiä tekijöitä tai tekijäryhmiä.

Elokuvasäätien nykyisiä tukia voivat myös hakea yksittäiset ammattimaiset tekijät käsikirjoittamiseen. Investointivelvoitteen kautta jaettavan rahan myöntämisen edellytyksissä käsikirjoittajalle voidaan ottaa huomioon käsikirjoituksen yhteys Suomen historiaan, kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä sen kieli (suomi, ruotsi tai saame) ja maantieteellinen sijoittuminen. Esitämme, että myös yksittäiset tekijät voivat hakea lakiluonnoksen 7 § linjattua valtionapua. Siksi esitämme, että 7 §:n 1 momentin jälkeen lisätään uusi momentti:

Valtionapua voidaan myöntää käsikirjoitusapurahana käsikirjoittajalle, joka toimii ammattimaisesti ja jonka käsikirjoitustyöstä syntyvä teos täyttää vähintään kaksi seuraavista edellytyksistä:

- 1) teoksen käsikirjoitus tai muu kirjallinen pohja on alun perin kirjoitettu suomeksi, ruotsiksi tai saamen kieleksi; tai teoksesta yli puolet on suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä;
- 3) teos liittyy kiinteästi Suomen historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan;
- 4) käsikirjoittajalla on valtionavustuksen myöntämisen kannalta riittävät tekijänoikeudet käsikirjoitukseen.

Tekijöiden tekijänoikeuksien varmistaminen

Yksi tuen saamisen edellytyksistä on luonnoksen mukaan se, että hakijana oleva tuotantoyhtiö hallinnoi riittävässä määrin teoksen kaupallisia hyödyntämisoikeuksia Suomessa. Vähimmäisoikeuksia, joilla teosta voi hyödyntää kaupallisesti Suomessa, ei kuitenkaan ole millään tavalla määritelty.

Alalle on tavanomaista, että tuotantoyhtiöt pyrkivät keskittämään kaikki mahdolliset oikeudet itselleen, mutta samaan aikaan oikeuksista tekijälle maksettava korvaus on joko hyvin pieni tai olematon. Myös ns. jälkikäytön oikeuksia, joita alan tekijöiden puolesta hallinnoi esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaatio Kopiosto, vaaditaan laajasti luovutettavaksi tuotantoyhtiöille. Osa näistä oikeuksista on tuotantoyhtiöille tarpeettomia eli ne eivät voi hyödyntää oikeuksia millään tavalla nyt eivätkä myöskään tulevaisuudessa. Nykytilanteessa av-alan tekijöiden tekijänoikeuslaissa taatut oikeudet asianmukaiseen ja kohtuulliseen korvaukseen (TekL 28 a §) ja oikeus saada selvitys teoksen hyödyntämisestä (30 a §) eivät toteudu.

Esityksessä on syytä huomioida paremmin alkuperäisten tekijöiden oikeudet sekä siirtyvien oikeuksien ja niistä maksettavien korvausten oikeudenmukainen tasapaino. Siksi esitämme, että 7 §:n 2 momentin 3 kohtaan lisätään seuraavat ehdot:

1. Tuotantoyhtiö osoittaa maksaneensa siirtyneistä oikeuksista alkuperäisille tekijöille tekijänoikeuslain 28 a §:ssa tarkoitetun asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen
2. Tuotantoyhtiö osoittaa, miten se antaa tekijöille säännöllisesti tekijänoikeuslain 30 a §:ssa tarkoitetut tiedot
3. Tuotantoyhtiö kunnioittaa tekijöiden oikeutta tekijänoikeuksien yhteishallinnointiin eikä vaadi tekijän yhteishallinnointiorganisaatiolle tekemien oikeudenluovutusten perumisia.

Esitämme kohdan 7 § Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset muuttamista seuraavasti [muutokset kapitaaleilla]:

7 §

Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset

Suomen elokuvasäätiö voi 1 §:n tarkoituksen toteuttamiseksi hakemuksesta myöntää 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtionavustusta käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan tuotantoon, jos tuotanto ja siitä syntyvä teos täyttää vähintään kolme seuraavista edellytyksistä:

- 1) teoksen käsikirjoitus tai muu kirjallinen pohja on alun perin kirjoitettu suomeksi, ruot siksi tai saamen kieleksi; tai teoksesta yli puolet on suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä; [YHDISTETTY KOHDAT 1 & 2]
- 2) teos liittyy kiinteästi Suomen historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan;
- 3) teoksesta yli puolet on kuvattu Suomen alueella;
- 4) teokseen ja sen tuotantoon sisältyy merkittävä suomalaisten tai Suomessa pysyvästi asuvien tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden panos ja heille maksettavien palkkojen ja palkkioiden osuus tuotannon palkkiokustannuksista on merkittävä.

VALTIONAPUA VOIDAAN MYÖNTÄÄ KÄSIKIRJOITUSAPURAHANA KÄSIKIRJOITTAJALLE, JOKA TOIMII AMMATTIMAISESTI JA JONKA KÄSIKIRJOITUSTYÖSTÄ SYNTYVÄ TEOS TÄYTTÄÄ VÄHINTÄÄN KAKSI SEURAAVISTA EDELLYTYKSISTÄ:

- 1) TEOKSEN KÄSIKIRJOITUS TAI MUU KIRJALLINEN POHJA ON ALUN PERIN KIRJOITETTU SUOMEKSI, RUOT SIKSI TAI SAAMEN KIELEKSI; TAI TEOKSESTA YLI PUOLET ON SUOMEN-, RUOTSIN- TAI SAAMENKIELISTÄ;
- 3) TEO S LIITTY Y KIINTEÄSTI SUOMEN HISTORIAAN, KULTTUURIIN TAI YHTEISKUNTAAN;
- 4) KÄSIKIRJOITTAJALLA ON VALTIONAVUSTUKSEN MYÖNTÄMISEN KANNALTA RIITTÄVÄT TEKIJÄNOIKEUDET KÄSIKIRJOITUKSEEN.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tuotantoyhtiön, jolle valtionavustusta voidaan myöntää, tulee täyttää seuraavat edellytykset:

- 1) tuotantoyhtiö on osakeyhtiö, joka on merkitty Suomen yritysrekisteriin;
- 2) tuotantoyhtiöllä on taloudelliset ja sen nimeämällä tuottajalla ammatilliset edellytykset käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan tuottamiseen; ja

3) tuotantoyhtiö hallinnoi valtionavustuksen myöntämisen kannalta arvioiden riittävässä määrin teoksen kaupallisia hyödyntämisoikeuksia Suomessa.

HYÖDYNTÄMISOIKEUKSIEN OSALTA TUOTANTOYHTIÖN TÄYTTÄÄ SEURAAVAT EHDOT:

1. TUOTANTOYHTIÖ OSOITTA A MAKSANEENSA SIIRTYNEISTÄ OIKEUKSISTA ALKUPERÄISILLE TEKIJÖILLE TEKIJÄNOIKEUSLAIN 28 A §:SSA TARKOITETUN ASIANMUKAISEN JA OIKEASUHTAISEN KORVAUKSEN
2. TUOTANTOYHTIÖ OSOITTA A, MITEN SE ANTAA TEKIJÖILLE SÄÄNNÖLLISESTI TEKIJÄNOIKEUSLAIN 30 A §:SSA TARKOITETUT TIEDOT
3. TUOTANTOYHTIÖ KUNNIOITTA A TEKIJÖIDEN OIKEUTTA TEKIJÄNOIKEUKSIEN YHTEISHALLINNOINTIIN EIKÄ VAADI TEKIJÄN YHTEISHALLINNOINTIORGANISAATIOLE TEKEMIEN OIKEUDENLUOVUTUSTEN PERUMISIA.

Valtionavustusten eriyttäminen lainsäädännössä

Journalistiliitto on jo aikaisemmin tuonut esille huolen siitä, että mikäli jakajana on Suomen elokuvasäätiö, rahoitus katsotaan osaksi elokuvasäätiön valtionapua, jolla Suomen elokuvasäätiö hoitaa sen perustehtävää eli edistää suomalaista elokuvaa. Uuden rahoitusmuodon ei tule vaikuttaa nykyiseen valtionavustuksen rahoitukseen.

Ehdot (7 § momentti 1) investointivelvoitteen kautta maksettavalla valtionavustukselle ovat eri kuin tuki, jota Suomen elokuvasäätiö jakaa osana elokuvakulttuurin edistämistä. Suomen elokuvasäätiö jakaa sen määrärahoista tukea elokuvan tuotantoon, kehittämiseen (tuotantotuki), jakeluun (jakelutuki) ja käsikirjoittamiseen (käsikirjoitusapuraha) sekä muuhun elokuvakulttuurin edistämiseen. Myöntökriteerit nykyiselle valtionavulle ovat siis eri kuin uudessa investointivelvoitteen kautta jaettavassa valtionavussa, ja siksi niiden selkeä eriyttäminen on tärkeää myös lainsäädännön tasolla.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO – FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND RY

Marika Väisänen

Sanna Nikula

Työehtoasiantuntija

Juristi